

Opvolgingsonderzoek van bepaalde
aanbevelingen opgenomen in het
toezichtsonderzoek *'Eenheden van
gespecialiseerde interventie'*

*Vast Comité van Toezicht
op de politiediensten*

Luchtfoto: WIM ROBBERECHTS & Co

Bron: Kamer van volksvertegenwoordigers, foto gerealiseerd met medewerking van de Directie Luchtsteun van de federale politie.

INHOUD

1. VOORWERP VAN HET ONDERZOEK	1
2. GENESE VAN HET ONDERZOEK	1
2.1 Belangwekkende interventies	1
2.1.1 Het overlijden van Jonathan Jacob	1
2.1.2 Het overlijden van Jozef Chovanec	1
2.1.3 Het overlijden van Lamine Bangoura	2
2.2 Toezichtsonderzoek 'Eenheden van gespecialiseerde interventie'	2
2.3 Eerder opvolgingsonderzoek Vast Comité P	5
3. DOELSTELLINGEN VAN HET ONDERZOEK	5
4. METHODOLOGIE	6
5. ANALYSE	6
5.1 De aanbeveling m.b.t. onhandelbare personen	6
5.2 De aanbeveling m.b.t. excited delirium syndroom (EDS)	9
5.2.1 Analyse van de ontvangen antwoorden	9
5.2.2 Synthese van de opleiding EDS - module 1: 'Fenomeenherkenning en goede praktijken'	13
5.2.3 Antwoord van de minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing	15
5.3 De ontwikkelde coördinatiemechanismen inzake opleidingen geweldsbeheersing	16
5.4 De R&D in het domein van de geweldsbeheersing	17
5.5 De risicobeheersing van de aangeleerde technieken in het licht van restraint asphyxia	19
5.6 De beschikbare informatie of genomen initiatieven die raakvlakken vertonen met een of meer van de voormelde doelstellingen	20
5.6.1 Optimalisering van de OBP-werking binnen de federale politie	20
5.6.2 Overzicht van enkele interessante preventiefiches	20
6. CONCLUSIES	21
6.1 De aanbeveling m.b.t. onhandelbare personen	21
6.2 De aanbeveling m.b.t. excited delirium syndroom	22
6.3 De ontwikkelde coördinatiemechanismen inzake opleidingen geweldsbeheersing	23
6.4 De R&D in het domein van de geweldsbeheersing	23

6.5	De risicobeheersing van de aangeleerde technieken in het licht van restraint asphyxia	25
7.	AANBEVELINGEN	25
7.1	Voor de geïntegreerde politie en de politiescholen.....	25
7.1.1	Aangaande de opleidingen onhandelbare personen en EDS.....	25
7.1.2	Aangaande R&D in het domein van de geweldsbeheersing	27
7.2	Voor de minister van Binnenlandse Zaken.....	27
8.	OPMERKINGEN NA PRELECTUUR VAN HET ONTWERPVERSLAG	27
9.	OPVOLGING VAN DE AANBEVELINGEN OPGENOMEN IN HUIDIG VERSLAG	29
10.	AFKORTINGEN	30
BIJLAGE 1: BESCHOUWINGEN VOORZITTER VCLP OP HET ONTWERP VAN EINDVERSLAG		31
BIJLAGE 2: BESCHOUWINGEN CG OP HET ONTWERP VAN EINDVERSLAG		34

1. Voorwerp van het onderzoek

1. Nagaan in welke mate er binnen de geïntegreerde politie invulling werd gegeven aan sommige aanbevelingen vervat in het toezichtsonderzoek 'Eenheden van gespecialiseerde interventie'.

2. Genese van het onderzoek

2.1 Belangwekkende interventies

2.1.1 Het overlijden van Jonathan Jacob

2. Op 6 januari 2010 stierf Jonathan Jacob in een politiecel nadat hij daar in bedwang was gehouden door het bijzonder bijstandsteam van de lokale politie Antwerpen om een geneesheer toe te laten hem een kalmerend middel toe te dienen. Als gevolg van een reportage die op 21 februari 2013 werd uitgezonden in het VRT-programma 'Panorama' over het wedervaren van Jonathan Jacob voerde het Comité P in 2013 een onderzoek enerzijds gericht naar de 'bijzondere interventieteams' en anderzijds met betrekking tot de 'omgang van de (lokale) politie in het algemeen met personen die niet over al hun fysieke en mentale vermogens beschikken'¹.

2.1.2 Het overlijden van Jozef Chovanec

3. Op 25 februari 2018 werd Jozef Chovanec in een politiecel op de luchthaven van Charleroi opgesloten. Hij werd op een bepaald ogenblik eveneens in bedwang gehouden door verschillende politiemensen zodat een medisch team hem een kalmeermiddel kon toedienen. Uiteindelijk werd deze man overgebracht naar een ziekenhuis waar hij op 27 februari 2018 stierf.

4. Toen op 19 augustus 2020 de videobeelden van de bejegening van Jozef Chovanec in de politiecel in de openbaarheid werden gebracht door de pers, was het meteen duidelijk dat de tussenkomst van zowel de politie als de medici in beide voormelde gevallen veel gelijkenissen vertoont.

5. Het Comité P startte, naast het reeds afgeronde toezichtsonderzoek 'Informatiestromen in het kader van de aanhouding van de heer Chovanec', een tweede toezichtsonderzoek met als finaliteit na te gaan in welke mate er binnen de geïntegreerde politie invulling werd gegeven aan de aanbevelingen vervat in het destijds gevoerde toezichtsonderzoek 'Eenheden van gespecialiseerde interventie', en dit niet enkel voor de gespecialiseerde steun en interventie van

.....

¹ Deze laatste problematiek was voorwerp van het toezichtsonderzoek 'Politie en geesteszieken. Standpunten inzake enkele in de praktijk gerezen juridische kwesties'. Op basis van dat onderzoek pleitte het Vast Comité P ervoor om bepaalde aspecten vast te leggen in een omzendbrief. Verder zijn in dat onderzoek niet onmiddellijk aanbevelingen opgenomen die relevant zijn voor huidig onderzoek.

de federale politie en de eenheden van bijzondere bijstand van de lokale politie maar tevens voor de eerstelijnswerking in de schoot van zowel de lokale als de federale politie.

2.1.3 Het overlijden van Lamine Bangoura

6. Op 31 oktober 2020, een week voor de behandeling van de strafzaak voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling, verschijnt in De Morgen een persartikel waarin het laatste levensuur van Lamine Bangoura wordt gereconstrueerd. De aanhef van het artikel luidt als volgt: *“Op 7 mei 2018 kwam Lamine Bangoura (27) door verstikking om het leven na tussenkomst van de politie tijdens een uithuiszetting in Roeselare. Aan de hand van beelden, audio en het autopsie-verslag reconstrueren we zijn laatste levensuur”*.

7. Verder citeren we uit dit artikel het volgende: *“Op 8 mei 2018 wordt een autopsie uitgevoerd door wetsdokter Geert Van Parys. Bijgestaan door collega Werner Jacobs besluit hij dat de man is overleden als gevolg van restraint asphyxia, ‘verstikking bij een gefixeerde persoon in geagiteerde toestand’. Verstikking valt volgens de pathologen af te leiden uit ‘enkele kleine bloed-uitstortingen in de structuren van het strottenhoofd’. Deze bevindingen wijzen op ‘(beperkte) mechanische geweldinwerking’ ter hoogte van de keel. De wetsdokers schrijven: ‘Het is een gekend fenomeen dat het fysiek in bedwang houden van geagiteerde personen kan gepaard gaan met een zeer hoge mortaliteit’”*.

8. Daar de politionele interventie tegenover Lamine Bangoura ontegensprekelijk aansluit bij de politionele tussenkomsten ten aanzien van zowel Jonathan Jacob als Jozef Chovanec, met name het in bedwang houden van de persoon, besloot het Vast Comité P om aanvullend oog te hebben voor de binnen de geïntegreerde politie aangeleerde en toegepaste (immobilisatie)technieken, waarbij onder meer gedacht wordt aan het overmeesteren, de vasculaire halsomstrengeling, de aanwending van (arm)klemmen, het gebruik van strips, ...

2.2 Toezichtsonderzoek ‘Eenheden van gespecialiseerde interventie’

9. In het toezichtsonderzoek ‘Eenheden van gespecialiseerde interventie’, dat in 2013 werd opgestart naar aanleiding van het overlijden van Jonathan Jacob, formuleerde het Vast Comité P verschillende aanbevelingen, waaronder de ontwikkeling van een bindend referentiekader voor deze eenheden. Op 14 augustus 2014 werd de omzendbrief GPI 81 van 21 juli 2014 betreffende het algemene referentiekader van ‘Bijzondere Bijstand’ in de lokale politie gepubliceerd. De Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale

politie (AIG) dient overeenkomstig voormelde omzendbrief in te staan voor de opvolging en de evaluatie van de 'bijzondere bijstand'^{2 3}.

10. De mate van realisatie van nog twee andere aanbevelingen opgenomen in het voormelde onderzoek is het Vast Comité P minder tot niet gekend. Het betreft hier concreet een aanbeveling geformuleerd aangaande de uitwerking van een procedure voor een gewelddadige/onhandelbare persoon in een cel en een aanprijzing inzake de coördinatie van de opleidingen en de nood aan R&D⁴.

11. De aanbeveling m.b.t. een procedure voor een gewelddadige/onhandelbare persoon in een cel werd in het rapport 'Eenheden van gespecialiseerde interventie' als volgt geformuleerd:

"292. Zoals supra aangehaald, blijkt er te weinig samenwerking en overleg te bestaan tussen diverse gespecialiseerde eenheden. Dit manco komt duidelijk tot uiting bij de uitgevoerde vergelijking van de procedures die de verschillende korpsen toepassen wanneer geconfronteerd met een gewelddadige en/of onhandelbare persoon in een cel. De inzet van personeel en middelen varieert zeer sterk en het lijkt dan ook nuttig dat bepaalde aanwezige goede praktijken worden doorvertaald naar andere eenheden. Zo hebben enkele eenheden hun procedure erop afgestemd om te trachten zo weinig mogelijk interne bloedingen bij betrokkene te veroorzaken.

293. Opvallend is tevens dat de mogelijkheid dat betrokkene kampt met het excited delirium syndroom enkel door CGSU wordt meegenomen in de beoordeling van de situatie. Er is ongetwijfeld te weinig kennis van dit fenomeen bij de politiediensten.

.....

² 7. Opvolging en evaluatie door de Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (AIG)

De AIG zal de 'Bijzondere Bijstand' opvolgen en evalueren op basis van de jaarlijkse evaluatieverslagen die de zones van de lokale politie opstellen (met vermelding van onder meer het aantal opleidingen en trainingen, het aantal tussenkomsten, de incidenten en de te trekken lessen) en op basis van het jaarlijkse evaluatieverslag van de nationale opleidingscoördinator.

Hiervan stelt de AIG jaarlijks een globaal evaluatierapport 'Bijzondere Bijstand' op ter attentie van de Minister van Binnenlandse Zaken, de voorzitter van de Vaste Commissie van de lokale politie en de Commissaris-generaal van de federale politie.

Bovendien zal de AIG regelmatig inspectieopdrachten uitvoeren betreffende de 'Bijzondere Bijstand'.

Op basis van het evaluatierapport en de resultaten van de inspectieopdrachten zullen de nodige lessen worden getrokken zodat desgevallend kan worden bijgestuurd.

³ Uit een bevraging bij de AIG blijkt dat er tot op heden geen inspectieopdrachten werden uitgevoerd en dat hiervoor in de nabije toekomst ook geen capaciteit kan worden vrijgemaakt.

⁴ De overige aanbevelingen hebben betrekking op volgende aspecten: de noodzakelijke budgettaire impulsen voor de gespecialiseerde steun en interventie van de federale politie (Directorate of special units - DSU), het bepalen van de meest aangewezen aan te nemen houding van de lokale politie in een crisissituatie in afwachting van de tussenkomst van DSU en als steuneenheid eveneens oog hebben voor een gedifferentieerde tussenkomst.

Aanbeveling:

294. Het Vast Comité P beveelt dan ook aan dat door de geïntegreerde politie een procedure onhandelbare personen wordt uitgewerkt waarbij rekening wordt gehouden met de voor- en nadelen van de thans bestaande procedures in de verschillende eenheden. Tegelijkertijd dienen, in overleg met de medische sector, richtlijnen uitgewerkt omtrent hoe dient omgegaan met personen die verschijnselen vertonen van het excited delirium syndroom.”

De aanpak aangaande de coördinatie van de opleidingen en de nood aan R&D werd destijds als volgt verwoord:

“286. Tijdens het onderzoek is gebleken dat er niet alleen een vrij beperkte samenwerking is tussen vergelijkbare eenheden, maar dat zij bovendien regelmatig nieuwe opleidingsinitiatieven nemen zonder voldoende gedocumenteerde kennis te hebben van vergelijkbare (bestaande) initiatieven elders te lande. De in de ministeriële omzendbrief GPI 48⁵ voorziene coördinatiemechanismen inzake opleidingen geweldbeheersing functioneren niet optimaal. Zo bleek de federale politie niet in staat een correct en volledig overzicht van erkenningsdossiers op dit vlak aan te leveren. We stellen vast dat de cel gevaarsituaties, die ter zake een coördinerende rol dient te spelen reeds geruime tijd kampt met personeelsproblemen.

287. Tegelijkertijd blijkt dat bij de ontwikkelde opleidingsinitiatieven te weinig rekening wordt gehouden met de impact van de Straatsburgse rechtspraak, evenals met evoluties inzake het gebruik van bepaalde middelen in bepaalde situaties (cf. infra het excited delirium syndroom). Nochtans komt de verantwoordelijkheid van de overheid (in het licht van artikel 2 EVRM (cf. randnummer 145)) duidelijk in beeld wanneer de politionele autoriteiten hun rol naar voorbereiding van het optreden niet behoorlijk vervullen.

Aanbeveling:

288. Het Vast Comité P beveelt dan ook aan dat de coördinatiemechanismen inzake opleidingen geweldbeheersing geoptimaliseerd worden. Meer bepaald dient, op federaal vlak, geïnvesteerd te worden in de inhoudelijke coördinatie van erkenningsdossiers, evenals in R&D in dit kennisgebied.”

.....
⁵ Omzendbrief GPI 48 van 17 maart 2006 betreffende de opleiding en training in geweldbeheersing voor de personeelsleden van het operationeel kader van de politiediensten, BS 14 april 2006.

2.3 Eerder opvolgingsonderzoek Vast Comité P

12. Eind 2015 werd door het Vast Comité P een eerste algemeen opvolgingsonderzoek gevoerd met betrekking tot de aanbevelingen die in 2014 waren geformuleerd inzake de eenheden van gespecialiseerde interventie voor de geïntegreerde politie.

13. Binnen de opzet van dat onderzoek werden destijds volgende conclusies geformuleerd:

- 1) *“uit de informatie ontvangen van de nationale opleidingscoördinator moeten we besluiten dat er blijvend bijzondere aandacht moet besteed worden aan het op peil houden van de competenties en vaardigheden inzake geweldsbeheersing van de individuele politieambtenaar;*
- 2) *deze rapportering laat evenwel niet toe conclusies te trekken of er zich op het vlak van de inhoudelijke coördinatie van de erkenningsdossiers evenals in het R&D-kennisgebied positieve kenteringen aandienen;*
- 3) *verder moeten we besluiten dat er actueel geen procedure werd ontwikkeld noch dat hiertoe initiatieven werden genomen voor een gewelddadige/onhandelbare persoon in een cel, hoewel deze type-interventie expliciet staat opgenomen in de niet-limitatieve lijst ‘bijzondere bijstand’ van de GPI 81.”*

3. Doelstellingen van het onderzoek

14. Uit de genese van het onderzoek vloeien vijf onderzoeksdoelstellingen voort, namelijk:

- 1) nagaan of er binnen de geïntegreerde politie een procedure ‘onhandelbare personen’ werd uitgewerkt;
- 2) verifiëren in welke mate er, in overleg met de medische sector, richtlijnen werden uitgewerkt inzake de omgang met personen die verschijnselen vertonen van het excited delirium syndroom;
- 3) het in beeld brengen van de coördinatiemechanismen inzake opleidingen geweldsbeheersing;
- 4) het geven van een stand van zaken met betrekking tot de invulling van de R&D in het domein van de geweldsbeheersing door de federale politie ten behoeve van de geïntegreerde politie en;
- 5) nagaan op welke wijze de geïntegreerde politie de aangeleerde technieken (armklem, vasculaire halsomstrengeling, boeien, gebruik van strips, ...), al dan niet in overleg met partners, aan permanente risicobeheersing onderwerpt en bijstuurt in het licht van een restraints asphyxia met of zonder kenmerken van EDS bij de arrestant.

4. Methodologie

15. In een eerste fase werden de commissaris-generaal van de federale politie (CG), de voorzitter van de Vaste Commissie van de lokale politie (Voorzitter VCLP) en de directeurs van de politiescholen aangeschreven. Aan iedereen werd gevraagd om een stand van zaken te verschaffen m.b.t. de ontwikkeling en uitrol van de door het Vast Comité P aanbevolen procedures 'onhandelbare personen' en 'omgaan met personen die verschijnselen vertonen van EDS'. Aanvullend werd zowel aan de CG als aan de Voorzitter van de VCLP gevraagd een *status quaestionis* over te maken met betrekking tot enerzijds de coördinatie-mechanismen inzake opleidingen en anderzijds de R&D in het domein gewelds-beheersing op federaal niveau.

16. Omdat de problematiek van restraint asphyxia pas later werd toegevoegd werden de belanghebbenden hierover niet schriftelijk bevroegd.

17. Afrondend werd aanvullende informatie ingewonnen bij het departements-hoofd Geweldsbeheersing en Sport van de Nationale Politieacademie (ANPA).

18. Het Vast Comité P garandeerde bij het opstellen van dit eindverslag de tegensprekelijkheid van het onderzoek. Zo werd het ontwerp van eindverslag in prelectuur overgemaakt aan de CG en de Voorzitter van de VCLP.

Op 8 juni 2021 ontving het Vast Comité P de bedenkingen van de Voorzitter van de VCLP, als bijlage 1 gevoegd.

Op 9 juni 2021 ontving het Vast Comité P de opmerkingen van de CG, als bijlage 2 gevoegd.

5. Analyse

5.1 De aanbeveling m.b.t. onhandelbare personen

19. Het moet duidelijk zijn dat er naar aanleiding van het toezichtsonderzoek 'Eenheden van gespecialiseerde interventie' werd vastgesteld dat er dringend nood was aan een uniforme procedure om gewelddadige en/of onhandelbare personen in een cel te bejegenen.

20. Maar het gebrek aan standaardprocedures om gewelddadige en/of onhandelbare personen buiten een politiecel te bejegenen was evenzeer aan de orde, wat ertoe geleid heeft dat het Vast Comité P zijn aanbeveling (zie randnummer 11) op dat vlak voldoende ruim en algemeen heeft geformuleerd.

21. Uit de verstrekte antwoorden blijkt dat:

Ø er voor de doelgroepen 'gespecialiseerde steun en interventie van de federale politie'⁶ en 'bijzondere bijstand van de lokale politie'⁷:

- 1) vanuit de opgerichte nationale coördinatiestructuur voor de eenheden van bijzondere bijstand, zoals beschreven in de omzendbrief GPI 81, vanaf 2015 eerst werd gefocust op de harmonisatie van de reguliere en specifieke technieken en tactieken van controle en confrontatie bij personen 'in en om een gebouw' en 'in en om voertuigen'. Met de afstemming van de tussenkomsten van de gespecialiseerde eenheden bij de voormelde 'typesituaties' werd een eerste aanzet gegeven om de samenwerking, het overleg en de uniformiteit van werken (verder) te optimaliseren;
- 2) in 2016 een specifieke werkgroep, samengesteld uit medewerkers van de geïntegreerde politie (GPI), werd opgestart aangaande de 'technieken met betrekking tot het optreden in kleine ruimten (waaronder politiecellen)'. De werkzaamheden van deze werkgroep hebben finaal geleid tot het uitschrijven en valideren in 2017 van twee opleidingen EDA 6327 End user (8 u) en EDA 6329 trainer (8 u) en meerdere technische fiches. Medio november 2020 waren er in totaal 693 end users en 134 trainers opgeleid binnen de GPI. De operationele leden van de 'speciale eenheden' beschikken reeds geruime tijd over de noodzakelijke kennis en vaardigheden;
- 3) deze opleiding nu geïntegreerd is in de functionele opleiding van zowel de 'gespecialiseerde steun en interventie van de federale politie' als de 'bijzondere bijstand van de lokale politie';

Ø zowel de eenheden van bijzondere bijstand als de reguliere interventiediensten, zoals vermeld in deel 4 van de omzendbrief GPI 81⁸, kunnen worden

.....

⁶ De omzendbrief GPI 81 definieert 'gespecialiseerde steun en interventie' als volgt: "Het geheel van taken die betrekking hebben op situaties die een hoge risicograad van gevaar of geweld met zich (kunnen) meebrengen en die bijgevolg bij voorrang of exclusief worden uitgevoerd door de speciale eenheden van de federale politie".

⁷ De omzendbrief GPI 81 omschrijft de 'bijzondere bijstand' als "het geheel van taken die betrekking hebben op situaties (zowel reguliere als specifieke tussenkomsten) die een bijzondere risicograad van gevaar of geweld met zich (kunnen) meebrengen en die bijgevolg worden uitgevoerd door de lokale politie en die worden gekenmerkt door de aanwending van specifieke technieken en desgevallend bijzondere middelen waarvoor aangepaste opleidingen en trainingen werden gevolgd."

⁸ 4.2 RICHTINGGEVEND TAKENPAKKET 'BIJZONDERE BIJSTAND'

Onderstaande niet-limitatieve lijst van taken met een bijzondere risicograad kan als richtinggevend worden beschouwd om uitgevoerd te worden door hetzij 'reguliere interventie', hetzij 'Bijzondere Bijstand' van de lokale politie:

- [...]
- tussenkomst in een beperkte ruimte (bv. een cel...) met bijzonder risico;
- [...]

ingezet om taken met een bijzondere risicograad, waaronder 'de tussenkomst in een beperkte ruimte', uit te voeren;

- Ø volgens de Voorzitter van de VCLP, de permanente afbouw van de toenmalige 'Cel Gevaarsituaties' en de uiteindelijke afschaffing ervan, evenals het niet langer laten bestaan van de Directie van de Opleidingen een nefaste invloed hebben gehad zowel op de coördinatie en het bepalen van de prioriteiten als op de ontwikkelingen, de validatie en de besluitvorming inzake opleidingen geweldsbeheersing in het algemeen. Het Vast Comité P stelt inderdaad vast dat in het verleden alle aandacht is gegaan naar de eenheden van gespecialiseerde interventie en de reguliere interventie in de vergeethoek is geraakt;
- Ø er actueel een procedure wordt ontwikkeld ten behoeve van de lokale en federale politieambtenaren die moeten tussenkomen ten aanzien van onhandelbare personen naar aanleiding van hun reguliere taakuitvoering. Daar waar de procedure 'werken in kleine ruimte' voor gespecialiseerde eenheden gestoeld is op het functioneren in groepsverband, al dan niet met de aanwending van specifieke middelen, worden de technieken, principes en tactieken ditmaal bekeken in het kader van een standaardpolitieploeg met klassieke uitrusting. Bovendien wordt de problematiek van 'onhandelbaarheid' ook verder opengetrokken dan het fenomeen EDS. Verder is het de bedoeling om de focus te leggen op vier courante situaties, zijnde een tussenkomst in de privéwoning, op de openbare weg, op een spoedgevallendienst en in politiecellen en beperkte ruimtes, waarbij het de betrachting is om steeds dezelfde basisprincipes van tussenkomen te hanteren. Een aanvullend belangrijk leidmotief is dat je geen algemene procedures kan aanpassen aan uitzonderlijke situaties;
- Ø één politieschool meldt dat het onderwerp 'werken in enge ruimtes' in de basisopleiding voor inspecteur van politie wordt aangeleerd en dat de module 'Tussenkomst in een beperkte ruimte met een bijzonder risico' onder de vorm van voortgezette opleiding eerlang zal verstrekt worden. Voormelde module wordt in twee politiescholen aangeboden onder de vorm van voortgezette opleiding en werd destijds georganiseerd in een andere politieschool⁹;

.....
Aangezien de hierboven geschetste taakverdeling oriënterend en niet-limitatief is, zal -in geval van twijfel- in overleg tussen de lokale politie en de federale politie (gespecialiseerde steun en interventie) worden bepaald wie de tussenkomst uitvoert, onverminderd de geldende aanvraag- en inzetprocedures. Desgevallend zal in overleg met de bevoegde overheden worden beslist hoe de gebeurtenis wordt afgehandeld.

⁹ Op 26 maart 2021 werden de politiescholen opnieuw bevroegd m.b.t. hun aanbod omdat zowel de problematiek van onhandelbare personen als EDS meermaals de media haalde in de periode waarin de vraag werd gesteld en er door de minister van Binnenlandse Zaken werd geantwoord dat in elke basisopleiding een module EDS zal gegeven worden. Uit deze aanvullende bevraging bleek dat de reeds verstrekte antwoorden nog steeds actueel waren.

Ø er in het kader van de voortgezette opleiding nog andere modules werden en worden georganiseerd die in meer of mindere mate raakvlakken vertonen met de tussenkomsten ten aanzien van onhandelbare personen, namelijk:

Ø 'Omgaan met psychiatrische urgenties (EDA 3557)';

Ø 'Gedwongen opname - overgaan tot collocatie (EDA 2965)'.

5.2 De aanbeveling m.b.t. excited delirium syndroom (EDS)

5.2.1 Analyse van de ontvangen antwoorden

22. Uit de informatie verschaft door de verschillende respondenten komt naar voor dat:

Ø de kennis m.b.t. EDS binnen de Belgische politie al vrij lang aanwezig is, maar door diverse omstandigheden, die binnen het bestek van dit opvolgingsonderzoek niet relevant zijn, nooit werd doorvertaald in de politiepraktijk;

Ø er met betrekking tot het omgaan met EDS en soortgelijke toestanden in 2017 een wijze van tussenkomen werd ontwikkeld ten behoeve van de speciale eenheden van de federale politie en vervolgens voor de eenheden van bijzondere bijstand van de lokale politie. De opleidingsinspanning naar de 'gespecialiseerde eenheden' is ondertussen gerealiseerd: de medewerkers die hier deel van uitmaken zijn opgeleid en deze opleiding is tevens geïntegreerd in de functionele opleiding;

Ø in 2018 de nood werd gevoeld om eveneens de eerstelijnsdiensten van de federale en de lokale politie m.b.t. deze problematiek te vormen en er in afwachting van een gevalideerd kader lokale multidisciplinaire (politie, parketten en medische wereld) initiatieven werden genomen via informatiesessies 'EDS: de goede reflex als eerstelijns politie'¹⁰;

Ø op basis van het informatiepakket ontwikkeld in Oost-Vlaanderen, de ervaringsuitwisseling naar aanleiding van de verschillende informatiesessies en zich inspirerend op de kennis en ondervindingen vanuit de Amsterdamse Politie, een erkenningsdossier 'voortgezette vorming' en een handboek werden voorbereid om de eerstelijnsdiensten te leren omgaan met de problematiek van EDS;

.....

¹⁰ Hier kan concreet worden verwezen naar het eindwerk van 3 AHINP's (Van Hee Thomas, Meyers Quinten en Vandierendonck Wim) die in 2018 hun basisopleiding volgden aan de Oost-Vlaamse Politieschool en in partnerschap met dokter Demeyer Ignace (urgentiearts OLV-ziekenhuis Aalst), dokter De Boosere Evy (wetsgeneesheer), eerste substituut Baeyens Bernadette (Parket Oost-Vlaanderen), commissaris Van Santen Herbert (DGA) en twee leden van DSU een informatiepakket EDS hebben ontwikkeld. Dit informatiepakket werd aangewend om infosessies te organiseren, zowel binnen de lokale als binnen de federale politie.

Ø gelet op de evolutie in het dossier-Chovanec, een versnelling hoger werd geschakeld en met de representatieve syndicale organisaties op 2 september 2020 werd afgesproken om in een eerste fase te werken met een preventiefiche GPI. Die preventiefiche werd, in aanwezigheid van de CG, besproken op 9 september 2020 in het Hoog Overlegcomité, zetelend als comité voor preventie en bescherming op het werk. De aan hun opmerkingen aangepaste fiche werd finaal door hen positief geadviseerd op 16 september 2020 en onmiddellijk nadien, op 21 september 2020, via de geëigende kanalen breed binnen de GPI gecommuniceerd. Het Vast Comité P heeft kennis van het feit dat het bestaan van deze fiche, noch de inhoud, namelijk *om bij voorkeur een MUG(arts) ter plaatse te vragen bij een vermoeden van EDS*, gekend is bij de dienst 112. Dit heeft al tot meningsverschillen geleid tussen de politie en de medische hulpdiensten omdat de politie op basis van de fiche om bijstand van een MUG-arts vraagt, daar waar de dienst 112 deze beoordeling zelf wenst te maken op basis van een bevraging van de interventieploeg die zich bij de persoon in kwestie bevindt.

In dit verband kan worden opgemerkt dat de noodcentrales 112 gebruikmaken van triageprotocollen die zijn omschreven in de "*Belgische handleiding voor medische regulatie*". Deze protocollen moeten de noodcentrales 112 in staat stellen om de gepaste medische hulpverlening ter plaatse te sturen. De beslissing om een MUG te sturen komt dus niet toe aan de politie, maar aan de noodcentrale 112. Het Vast Comité P stelt zich dan ook de vraag of dit aspect wel voldoende werd besproken en onderhandeld met de medische discipline.

Om hieromtrent meer informatie in te winnen en een beter zicht op zaken te krijgen, werd een bezoek gebracht aan een noodcentrale 112. Gezien het bovenvermelde werd bevestigd, vond het Vast Comité P het zijn plicht om de CG hieromtrent reeds te informeren. De CG heeft deze problematiek onmiddellijk ter harte genomen en reikte ondertussen volgende informatie aan:

- Ø er bestaat naar verluidt een verschil in terminologie gebruikt (in de preventiefiche EDS) door de politie en het vakjargon gehanteerd door de medische urgentiediensten;
- Ø een bevraging van de DirCo's bevestigde dat er op dat vlak inderdaad reeds communicatieproblemen werden vastgesteld en dit door beide voormelde diensten;
- Ø de FOD Volksgezondheid nam ondertussen het initiatief om een overleg te organiseren met alle betrokken partijen: de lokale politie, de federale politie, het College van Procureurs-generaal en de FOD Binnenlandse Zaken met als voornaamste doel het verduidelijken en coördineren van de bestaande werkings- en interventiekaders;

- Ø de DirCo Luik zal de federale politie in dit overleg vertegenwoordigen en een medewerker van de VCLP zal handelen in naam van de lokale politie;
 - Ø de conclusies en de beslissingen voortvloeiend uit dit overleg zullen nadien worden vertaald in richtlijnen;
 - Ø de federale politie nam intern de nodige maatregelen om de deelnemers aan de multidisciplinaire werkgroep 'Opvang van personen die zich in een psychische crisissituatie bevinden' (zie *infra*) hieromtrent te informeren.
- Ø het erkenningsdossier "voortgezette vorming" en het handboek ondertussen het voorwerp hebben uitgemaakt van een bespreking en validatie op het niveau van het strategisch comité geweldsbeheersing van 2 september 2020 en van het directiecomité van de federale politie en het coördinatiecomité van de GPI, respectievelijk op 7 en 15 september 2020. Nadien werd dit op 16 september 2020 voor advies voorgelegd aan de syndicale organisaties en op hun vraag nadien in voortzetting gezet, wat een permanente evaluatie zal toelaten;
- Ø de praktische uitrol van de vorming deel uitmaakt van een plan van aanpak in drie fases:
- Ø in eerste instantie wordt een module 1 'herkenning van het syndroom en goede praktijken' (4 u theorie en gevalstudies) voorzien;
 - Ø daarna zal de 'EDS module 2: praktische aanpak' (4 u praktijk) worden uitgewerkt;
 - Ø in een derde fase zal werk worden gemaakt van een module 3, namelijk de ontwikkeling en de uitrol van de vorming Psychisch-Medische Urgenties (PMU): een opleiding die meerdere types van verwarde personen die dringende medische bijstand nodig hebben en de wenselijke aanpak zal duiden;
- Ø de 'module 1' in volle uitrol is:
- Ø de pedagogische ondersteuning werd op alle niveaus gevalideerd;
 - Ø er zijn 185 trainers (80 F - 105 N) gevormd (eind januari 2021) vanuit het principe 'train the trainer';

- Ø deze awarenessopleiding kan men op afstand volgen en de prognose is dat begin april 2021 - 7000 tot 8000 eerstelijnsmedewerkers zullen opgeleid zijn;
 - Ø deze module eveneens gericht is op de personeelsleden werkzaam in het communicatie- en informatiecentrum (CIC);
 - Ø deze module vrijblijvend toegankelijk is voor de leden die werkzaam zijn in de 100- en 112-centrales evenals voor de medewerkers die kunnen ingezet worden in de disciplines D1 (de brandweer) en D2 (de diensten die deelnemen aan de uitvoering van de dringende geneeskundige hulpverlening) in het kader van de nood- en interventieplanning;
- Ø het erkenningdossier en de syllabus voor de module 2 zich in de eindfase (eind januari 2021) bevinden, waarna de besprekingen, onderhandelingen en goedkeuringen moeten volgen op de verschillende hiervoor reeds aangehaalde fora. Indien alles verloopt zoals gewenst, zal deze module kunnen aangeboden worden na Pasen 2021. Rekening houdend met de huidige Covid-19-pandemie, is het echter maar de vraag of deze praktijkopleiding met rollenspelen vanaf dan zal kunnen doorgaan. Bijgevolg wordt door het departementshoofd Geweldsbeheersing en Sport van de ANPA september 2021 als realistischer naar voor geschoven;
- Ø specifiek met betrekking tot een gestructureerde multidisciplinaire aanpak 'opvang van personen die zich in een psychische crisissituatie bevinden' (module 3) het zo is dat dit geschiedt vanuit een stuurgroep, waarvan onder andere het Administratief en Technisch Secretariaat (SAT) Binnenlandse Zaken deel uitmaakt. Er werden vier subgroepen opgericht, namelijk de subgroep Politie, de subgroep Justitie, de subgroep Binnenlandse Zaken (dienst 112) en de subgroep Volksgezondheid (artsen). Vervolgens zullen deze werkgroepen door de stuurgroep worden samengebracht om de ruimere problematiek van omgaan met "verwarde" personen aan te pakken, werkafspraken te maken en richtlijnen uit te vaardigen.
- Wat de subgroep Politie betreft, is het zo dat inmiddels een voorbereidend overleg tussen de politiediensten werd georganiseerd en een actieplan werd ontwikkeld dat zal voorgelegd worden aan de andere disciplines. Ook de subwerkgroep Justitie is al aan het werk;
- Ø los van de hiervoor geschetste opleidingsinitiatieven die zich situeren op het vlak van de voortgezette opleiding, het evenzeer de bedoeling is om deze specifieke modules te integreren in het lessenkpakket voor de basisopleiding, waardoor ieder nieuw personeelslid van het operationeel kader in de toekomst zal gevormd zijn.
- Uit de antwoorden die het Vast Comité P eind november 2020 ontving van de verschillende politiescholen blijkt dat de problematiek van EDS op vandaag

onder verschillende vormen aan bod komt, meer bepaald: 1) het geven van de erkende opleiding in de basisopleiding (door de brondocenten in dit dossier) voor zowel inspecteur als hoofdinspecteur, 2) het voorzien in informatie-sessies en lezingen (door artsen), 3) het opnemen van de problematiek in de opleidingen en trainingen geweldsbeheersing en 4) het ondergeschikt toelichten van het syndroom in andere opleidingsmodules¹¹.

Een aantal scholen gaf ook aan deze opleiding in de nabije toekomst te zullen opnemen in de basisopleiding;

Ø het departementshoofd Geweldsbeheersing en Sport van de ANPA in dat verband terecht opmerkt dat het toch wel enige tijd vergt vooraleer de politiescholen deze module kunnen integreren in de basisopleiding: recent werd invulling gegeven aan de kritieke succesfactoren, zijnde het beschikken over uniform opgeleide lesgevers, de realisatie van een handboek en een hierop afgestemde Powerpointpresentatie. Het is nu zaak om deze module te integreren in het globale opleidingsaanbod;

Ø het actieplan EDS recent ook werd toegelicht in de GPI News¹² - actua van 29 januari 2021.

5.2.2 Synthese van de opleiding EDS - module 1: 'Fenomeenherkenning en goede praktijken'

23. Twee commissarissen-auditors, nauw betrokken bij dit onderzoek, hebben op 10 december 2020 deze onlinemodule gevolgd bij de Oost-Vlaamse politieschool.

24. Deze medewerkers hebben aan het Vast Comité P de motivatie en de deskundigheid van de docent, lid van de bijzondere eenheid COPS PZ Gent, benadrukt en tevens de bevattelijkheid van de opleiding onder de aandacht gebracht.

25. Uit deze opleiding blijkt, in het licht van de thematiek van dit opvolgingsonderzoek, dat:

Ø de 'zaak-Chovanec' ertoe heeft bijgedragen dat dit opleidingsaanbod versneld werd uitgerold;

Ø de opdracht van de politie hoofdzakelijk als doel heeft de medische tussenkomst te faciliteren;

Ø technieken zoals de vasculaire halscontrole, het gebruik van de CO-spray, het toedienen van pijnprikkels geen gunstig effect hebben bij EDS-patiënten;

.....

¹¹ Het betreft onder meer volgende opleidingsmodules/cursussen: 'Omgaan met psychiatrische urgenties', 'collocatie', 'geesteszieken', 'het gebruik van de taser', 'communicatie en conflicthantering', ...

¹² Dit betreft een newsletter voor de GPI, ter optimalisering van de geïntegreerde werking.

- Ø er bij EDS-patiënten vaak een verband wordt vastgesteld met chronisch middelengebruik;
- Ø de politietussenkost atypisch is in die zin dat er in de mate van het mogelijke 'afwachtend' moet gehandeld worden en de tussenkomst dient uitgesteld tot op het ogenblik dat het medisch team ter plaatse is;
- Ø het wenselijk is dat er in teamverband van minstens 4 politiemensen wordt gewerkt, waarbij het noodzakelijk is om voor de eigenlijke tussenkomst te beschikken over een afgewerkt en door alle betrokken partijen (politie - medici) gevalideerd plan van aanpak. EDS-patiënten trachten te vluchten en zoeken pas de confrontatie wanneer dit hen wordt verhinderd. Zij bieden dan irrationeel verzet en kunnen onvoldoende eventuele gevaren inschatten. Daarom moet de voorkeur worden gegeven aan het instellen van een dynamische perimeter waarbij gevaarlijke situaties (bv. verkeer) worden vermeden in afwachting van medische bijstand;
- Ø een EDS-patiënt altijd eerst naar een spoedafdeling van een ziekenhuis dient overgebracht, zodat daar de eerste noodzakelijke medische zorgen kunnen toegediend worden;
- Ø de erkende geweldsbeheersingstechnieken die toegepast worden binnen de Belgische politie vrij vergelijkbaar zijn met de methodes, technieken en tactieken gehanteerd binnen de meeste Europese politiediensten en dat bepaalde werkwijzen die hier deel van uitmaken, waaronder het uitoefenen van druk ter hoogte van het bovenlichaam van de persoon, in bepaalde gevallen noodzakelijk kunnen blijven, maar dat deze posities zo kort mogelijk moeten worden ingenomen. Het verdient steeds de voorkeur om de EDS-patiënt in rugligging op de grond te fixeren door controle uit te oefenen op de ledematen;
- Ø het gebruik van de taser in de EDS-procedure kan geïntegreerd worden, maar dat het risico op overlijden hierdoor nog groter wordt. Anderzijds is het dan wel zo dat de stressperiode korter wordt omdat de persoon hierdoor in principe vlugger overmeesterd zal kunnen worden. Het actieplan moet afgewerkt zijn vooraleer de taser kan ingezet worden. Het heeft geen zin om de taser in te zetten in 'stun-modus'¹³ waarbij louter een pijnprikkel wordt toegediend, aangezien EDS-patiënten nauwelijks gevoelig zijn voor pijn. Deze werkwijze wordt dan ook afgeraden tijdens de opleidingen¹⁴;

.....

¹³ Stun-modus: hierbij worden er geen pijltjes afgevuurd maar wordt het wapen direct in contact gebracht met het lichaam.

¹⁴ We merken in dat verband op dat het Comité P een toezichtsonderzoek 'Het gebruik van de taser' voert, waarbij dieper op deze problematiek wordt ingegaan.

- Ø het van belang is om kort na de interventie informatie te verzamelen die kan aantonen dat men te maken heeft met een EDS-patiënt, zoals bloedwaarden, middelengebruik, ... Dit dient (zeker bij overlijden) snel te gebeuren omdat EDS wordt veroorzaakt door lichaamseigen stoffen (cortisol, adrenaline, lactaat, ...) die dus ook door het lichaam (ook *post mortem*) weer worden afgebroken;
- Ø er een werkgroep in de schoot van de FOD Binnenlandse Zaken werd opgericht, met onder meer als finaliteit de opleiding van de spoedartsen te stroomlijnen.

5.2.3 Antwoord van de minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing

26. Tijdens de Commissie Binnenlandse Zaken, Veiligheid, Migratie en Bestuurszaken van 9 december 2020 antwoordde de minister van Binnenlandse Zaken het volgende met betrekking tot een betere aanpak van EDS:

- Ø op 30 september 2020 werd een preventiefiche verspreid binnen de GPI;
- Ø er bestaat m.b.t. het fenomeen geen eensgezindheid binnen de medische wereld, wat het voor de politie extra moeilijk maakt om zonder medische scholing tussen te komen;
- Ø naast de handboeken voor de leden van de gespecialiseerde steun en interventie van de federale politie en de leden van de bijzondere eenheden van de lokale politie, werd er een gids voor de eerstelijnsdiensten uitgewerkt;
- Ø er werden ondertussen 160 trainers (80 N en 80 F) opgeleid;
- Ø in elke basisopleiding zal een module over EDS worden gegeven zodat elk nieuw personeelslid van het basiskader zal gevormd zijn in deze materie;
- Ø er wordt onder het voorzitterschap van Binnenlandse Zaken een multidisciplinaire werkgroep opgericht, samengesteld uit politie, het openbaar ministerie en de medische wereld met als finaliteit te komen tot werkafspraken en richtlijnen inzake (de ruime problematiek van) het omgaan met verwarde personen;
- Ø binnen de federale politie werd beslist om steeds een officier van bestuurlijke politie (OBP) ter plaatse te sturen bij dergelijke tussenkomsten.

5.3 De ontwikkelde coördinatiemechanismen inzake opleidingen geweldsbeheersing

27. De directie van de opleidingen met inbegrip van de Cel Gevaarsituaties werd ter gelegenheid van de optimalisatie van de federale politie in 2015 afgeschaft. De functionaliteiten, de coördinatietaken en ontwikkelingsopdrachten werden toen ondergebracht binnen de directie van het personeel (DRP) - Departement Geweldsbeheersing en Sport van de ANPA. Deze reorganisatie verliep/verloopt allesbehalve gestroomlijnd, een pijnpunt dat zowel in dit onderzoek als in eerder gevoerde onderzoeken, zowel door het Vast Comité P¹⁵ als door de AIG¹⁶, onder de aandacht werd gebracht.

28. Onder meer de optimalisatie van de coördinatiemechanismen inzake opleidingen geweldsbeheersing werd op 19 maart 2019 gevalideerd door het Coördinatiecomité van de Geïntegreerde Politie (CC GPI)¹⁷.

29. Het gaat hierbij om een gelaagd systeem met een operationeel (technisch), een tactisch (coördinerend - verbindend en waakfunctie) en een strategisch (beleidsmatig) niveau. Deze aanpak moet toelaten een breed draagvlak te creëren en optimaal gebruik te maken van de ervaringen van de bestaande netwerken en operationele praktijkgemeenschappen¹⁸. Een betere overeenstemming tussen opleiding en operationele realiteit is hierbij het leidmotief.

30. Alle erkende opleidingen worden geregistreerd en opgevolgd in de databank LUNA (voorheen EMA). Op basis daarvan kan er bijvoorbeeld op elk moment worden meegedeeld hoeveel medewerkers een welbepaalde opleiding hebben gevolgd. Voormeld geautomatiseerd systeem laat evenwel niet toe een nominatief overzicht te genereren. Wat het aanbod van de voortgezette en de

.....
¹⁵ Hier kan onder meer concreet verwezen worden naar de toezichtsonderzoeken 'Interceptietechnieken van voertuigen - 2020' en 'Implementatie van de MFO-7 en het handboek "Achtervolgen en intercepteren van voertuigen" - 2017'.

¹⁶ Hier kan bijvoorbeeld gerefereerd worden aan de jaarlijkse evaluatieverslagen 'Bijzondere bijstand - GPI 81' evenals aan het onderzoeksverslag 'Opleiding en training in de geweldsbeheersing voor de personeelsleden van het operationeel kader van de federale en de lokale politie - Tussentijds verslag (2018)'.

¹⁷ Het CC GPI heeft ook beslist dat de uniformcommissie, de bewapeningscommissie en het comité ICT op een zelfde wijze moeten ontwikkeld worden en volgens een zelfde structuur moeten functioneren (operationeel - tactisch en strategisch) en waarbij de focus wordt gelegd op drie assen, meer bepaald de betere afstemming van: 1) de theorie en de praktijk, 2) de operationele eenheden en de politieopleiding en 3) de lokale en de federale component.

¹⁸ <https://www.teampowr.com/community-of-practice>: De praktijkgemeenschap (Community of Practice, afgekort CoP) wordt er als volgt gedefinieerd: 'een groep personen met een gemeenschappelijke interesse of een gemeenschappelijk werkveld die daarover kennis creëert, uitbreidt en deelt, door op regelmatige basis met elkaar in interactie te gaan (vrije vertaling uit Wenger Trayner)'.

functionele opleidingen betreft, wordt verwezen naar de website van de diverse politiescholen.

31. Het project GPI48 - Baseline¹⁹, met als finaliteit de 'minimumkennis' aan geweldsbeheersing binnen de basisopleiding (188 u) tegen het licht te houden en een meer geharmoniseerd canvas voor te stellen, is momenteel in peerreview. Het is de bedoeling om m.b.t. bepaalde thema's of procedures, die moeten gekend zijn en kunnen toegepast worden door elke individuele politieambtenaar in het kader van geweldsbeheersing, eenvormige fiches via het kanaal van WikiPol²⁰ ter beschikking te stellen van alle leden van de GPI. In deze fiches wordt de essentie van de inhoud van het desbetreffende handboek geweldsbeheersing opgenomen en is het de bedoeling om deze permanent actueel te houden. Het is op vandaag zo dat de bestaande thematische handboeken veeleer de opleiders geweldsbeheersing als doelgroep hebben met een niet onbelangrijk bijkomend probleem dat er diverse verouderde versies van handboeken in omloop zijn. Het is ook zo dat het voor de gebruiker niet altijd duidelijk is of hij of zij nu wel over de meest recente versie beschikt en wat op welk niveau werd gevalideerd. Verder is het een realiteit dat bepaalde documentatie niet altijd even gemakkelijk vindbaar en/of toegankelijk is.

5.4 De R&D in het domein van de geweldsbeheersing

32. Uit het antwoord verstrekt door de CG blijkt onder meer dat:

Ø de geïntegreerde politie thans is geëvolueerd naar een 'lerende organisatie' waar bottom-up wordt gewerkt;

.....
¹⁹ Het departementshoofd Geweldsbeheersing en Sport wil het actuele basisniveau op een hoger peil brengen waarbij er evenwel moet gewaakt worden over het feit dat de voorgeschreven procedures en principes door iedereen op de werkvloer en ongeacht de leeftijd van het betrokken personeelslid ook daadwerkelijk kunnen uitgevoerd worden.

²⁰ <https://jaarverslag.federalepolitie.be/organisatie/new-way-of-working/>:

Deze site heeft de ambitie om een brede waaier aan kennis op een overzichtelijke en gebruikersvriendelijke manier ter beschikking te stellen van de personeelsleden van de Geïntegreerde Politie. WikiPol vormt een drieluik met PolNews (interne nieuwssite) en PolDoc (de stek voor interne en publieke referentiedocumenten). Het kennisplatform is thematisch opgebouwd. De thema's die in 2019 zijn uitgewerkt en opengesteld voor de voltallige Geïntegreerde Politie, zijn: wetgeving (inclusief Infolegis met het overzicht van nieuwe wetgeving), statutaire teksten, politieprocedures, welzijn op het werk en human resources (personeelswerking) en het steunaanbod. WikiPol wordt continu bijgewerkt en uitgebreid. Voorts kunnen delen van WikiPol gemoduleerd worden op maat van een arrondissement of politiezone.

De drijfveer achter dit initiatief is ervoor zorgen dat de personeelsleden, zowel op kantoor als op het terrein, te allen tijde toegang hebben tot correcte en up-to-date informatie om hun dagelijkse job uit te oefenen.

- Ø de federale politie zich inzet om de (digitaal) beschikbare kennis en informatie te stroomlijnen, te kanaliseren, te exploiteren, te analyseren en finaal te implementeren binnen en conform het gekend referentiekader;
- Ø er binnen de geïntegreerde politie, net zoals in het verleden, gemeenschappelijke oefeningen en trainingen of ervaringsuitwisselingen met de ons omringende landen worden georganiseerd, het weze in Beneluxverband, het weze via aparte netwerken met buitenlandse homologen (bv. het atlas-netwerk van DSU) of nog zoals het interdepartementaal forum Lagland (samenwerking tussen Defensie, GPI, Waters en bossen Waals Gewest, Douane, Luxemburgse Politie, Franse Gendarmerie, Zwitserse Gendarmerie, Duitse Politie NWR)²¹;
- Ø de deelname aan nationale en internationale beurzen, stages en studiereizen wordt gestimuleerd;
- Ø er wordt geïnvesteerd in publiek-private samenwerking en met de academische wereld op het vlak van nieuwe technologieën en digitale trainingsvormen, waaronder het concept van de VRT (Virtual Reality Training);
- Ø conform de GPI 48 en 62, het departement Geweldsbeheersing en Sport een centrale rol te vervullen heeft in de analyse van geweldsincidenten en op die manier proactief en reactief technieken en tactieken dient aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden, aan nieuwe fenomenen en inzichten en deze dient in te passen in de opleidingen (basis, functioneel, voortgezet) en in de trainingsmodules;
- Ø ondertussen de informatiestroom m.b.t. de meldingsplicht van veiligheidsincidenten die verband houden met het gebruik van een wapen en geweldfeiten door of tegen politieambtenaren²² binnen de federale politie werd verfijnd. In de tijdelijke nota CG-2020/5310 d.d. 30 december 2020, gericht aan de leidinggevenden van de federale politie, wordt de dubbele finaliteit hiervan, namelijk enerzijds de strikte operationele afhandeling en anderzijds de administratieve melding met het oog op de analyse van het geweldsincident²³, verduidelijkt.

33. Het departementshoofd Geweldsbeheersing en Sport van de ANPA merkt evenwel op dat hij, en bij uitbreiding zijn medewerkers, nog te veel de rol van

.....

²¹ Gegeven de huidige context en de gezondheids crisis in 2018/2019 in het kamp Lagland kon deze unieke voortgezette vorming voor specialisten geweldsbeheersing niet worden georganiseerd.

²² Ministeriële omzendbrief GPI 62 van 14 februari 2008 betreffende de bewapening van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus, BS 29 februari 2008.

²³ Uit deze analyse kunnen zich volgens deze korpsrichtlijn maatregelen opdringen op het vlak van preventie, welzijn op het werk, interventiemethodes, opleiding, aankoop van nieuw materiaal of verwerving van nieuwe knowhow.

coördinator dienen waar te nemen en uit te voeren. Dit houdt in dat er op vandaag nog te weinig capaciteit is om de specifieke taak van 'expert' geweldsbeheersing beter vorm en inhoud te geven²⁴.

34. Vanuit zijn functie als Nationaal Coördinator GPI 81 rapporteert het departementshoofd Geweldsbeheersing en Sport jaarlijks aan de AIG. Hij hoopt, zoals dit in het verleden het geval was, zijn periodiek overleg met de AIG terug te kunnen opstarten in verband met de kwalitatieve analyse van de geweldsincidenten GPI 62. Onder meer deze evaluatiemomenten moeten hem toelaten om de opleidingen en trainingen binnen de geïntegreerde politie d.m.v. een ReTex (return of experience), ook wel lessons learned genoemd, permanent bij te sturen.

35. Volgens het departementshoofd Geweldsbeheersing en Sport is de informatie-uitwisseling in zijn expertisedomein zeker voor verbetering vatbaar. Zijn dienst onderhoudt momenteel overwegend contacten met de verschillende politie-scholen, daar waar het evenzeer noodzakelijk is om vlot te kunnen communiceren met de specialisten geweldsbeheersing die op de werkvloer instaan voor de opleidingen en trainingen. Zijn dienst maakt actueel werk van de inventarisatie van de 'actieve' specialisten geweldsbeheersing en het is zijn betrachting om de sedert 2012 in onbruik geraakte 'newsletter geweldsbeheersing' nieuw leven in te blazen en deze informatie te verspreiden binnen het netwerk 'specialisten geweldsbeheersing'.

5.5 De risicobeheersing van de aangeleerde technieken in het licht van restraint asphyxia

36. Het departementshoofd Geweldsbeheersing en Sport geeft aan dat de technieken en procedures die aangeleerd worden in het kader van de geweldsbeheersing inderdaad rekening houden met de problematiek van restraint asphyxia. Hij verzekert ons dat de bestaande (federale) handboeken en pedagogische ondersteuning hieromtrent up-to-date zijn, maar refereert hierbij aan de problemen met de handboeken die eerder aan bod kwamen in het randnummer 31.

37. Hij verwijst in dat verband verder naar de fiche 'Aangeleerde technieken bij de trainingen en opleidingen geweldsbeheersing - Antwoord op vragen bij het incident en overlijden van George Floyd in Minneapolis (VS)' door zijn departement opgesteld op 16 juni 2020.

38. In voormelde fiche wordt onder meer verwoord dat bij de trainingen en opleidingen binnen de geïntegreerde politie steeds wordt meegegeven dat men

.....

²⁴ Hier meent het Vast Comité P nog steeds in zekere mate overeenstemming te vinden met de bedenking(en) geformuleerd door de Voorzitter van de VCLP opgenomen ter hoogte van de derde gedachtestreep in het randnummer 21.

de knie niet in de nek van de arrestant mag plaatsen omdat dit ernstige schade met kan teweegbrengen. Verder bevat deze fiche de basisprincipes van de techniek die wordt aangeleerd binnen de geïntegreerde politie.

39. Het departementshoofd Geweldsbeheersing en Sport beklemtoont in dat verband verder dat de problematiek van verstikking bijzondere aandacht genoot bij de ontwikkeling van de procedure 'EDS', waarbij hij aangeeft dat de fixatie op de rug maar mogelijk en veilig is (voor alle betrokken partijen) indien er met meerdere politiemensen (en niet één team indien de omstandigheden dit toelaten) kan gewerkt worden.

40. Het departementshoofd Geweldsbeheersing en Sport besluit dat hij met betrekking tot deze problematiek niet beschikt over een ReTex, maar dat reeds in 2009 discussies werden gevoerd m.b.t. de vasculaire halscontrole en dat de destijds gemaakte analyse, gebaseerd op een Canadese wetenschappelijke studie over politietechnieken, waaronder de 'vascular neck restraint', opnieuw tegen het licht werd gehouden. Die studie toont aan dat men die greep instinctief uitvoert, maar als je die techniek niet aanleert, kunnen er ongelukken gebeuren. Vandaar dat deze techniek inderdaad nog steeds wordt onderricht in de basisopleiding, maar ook om te waarschuwen voor de gevaren.

5.6 De beschikbare informatie of genomen initiatieven die raakvlakken vertonen met een of meer van de voormelde doelstellingen

5.6.1 Optimalisering van de OBP-werking binnen de federale politie

41. De CG verwijst naar zijn nota CG-2020/5243-N van 12 oktober 2020 met als onderwerp 'Rol van de OBP op het niveau van het arrondissement - synergie DGA - DirCo's'. Hierin wordt onder meer voorgeschreven dat een OBP zich zo spoedig mogelijk ter plaatse moet begeven wanneer de fysieke integriteit van een personeelslid of een burger in gevaar is. Om dit zo goed mogelijk in de praktijk te kunnen omzetten, vraagt de CG om een synergie tot stand te brengen tussen de eerstelijnsdiensten van de Algemene directie van de bestuurlijke politie (DGA) enerzijds en tussen deze laatste en de coördinatie- en steundiensten (CSD's) anderzijds.

42. Hij wenst met dit initiatief zeker te zijn dat de respectieve wachttrollen elkaar indien nodig op een nuttige wijze kunnen aanvullen en de behoeften van het arrondissement kunnen dekken. Hij besluit dat hij hiermee een einde heeft gemaakt aan de volledige speelruimte die de huidige wetteksten op dit gebied laten.

5.6.2 Overzicht van enkele interessante preventiefiches

43. Ter vervollediging van de ontvangen antwoorden wenst het Vast Comité P te refereren aan een aantal documenten, opgesteld door de federale politie ten

behoefte van de geïntegreerde politie, die een zekere relevantie hebben binnen het bestek van huidig onderzoek.

44. Dit zijn onder meer te trekken lessen uit ongevallen/incidenten die ter kennis werden gebracht van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk van de federale politie.

45. Deze richtlijnen hebben samengevat betrekking op een of andere al dan niet onmiddellijk waarneembare fysieke of psychische toestand van een persoon.

46. Het betreft onder meer volgende fiches/documenten:

Ø Preventiefiche 10/2013 - DSW Safety - met als onderwerp 'Bijstand aan ambulanciers/geesteszieke';

Ø Prevention Info Fiche nummer 23/2018 d.d. 30 oktober 2018 met als onderwerp 'Politie-interventie bij personen in verwarde mentale toestand';

Ø Prevention Info Fiche nummer 09/2020 (zonder datum) met als onderwerp 'Politie-interventies en geestelijke gezondheid';

Ø Prevention Info Fiche nummer 28/2020 d.d. 30 oktober 2020 met als onderwerp 'Politie-interventie in het kader van verplichte psychiatrische verzorging'.

6. Conclusies

6.1 De aanbeveling m.b.t. onhandelbare personen

47. Het punt 4.2 RICHTINGGEVEND TAKENPAKKET 'BIJZONDERE BIJSTAND' van de omzendbrief GPI 81 voorziet in een niet-limitatieve lijst van taken met een bijzondere risicograad die als richtinggevend worden beschouwd om uitgevoerd te worden door hetzij 'reguliere interventie', hetzij 'Bijzondere Bijstand' van de lokale politie. Hierbij wordt onder meer gerefereerd aan 'de tussenkomst in een beperkte ruimte (bv. een cel...) met bijzonder risico'.

48. Uit de ontvangen informatie kan het Vast Comité P besluiten dat:

- 1) er sinds 2017 een geharmoniseerd opleidingsaanbod 'celprocedure' bestaat en zowel de operationele leden van de 'gespecialiseerde steun en interventie' van de federale politie als de 'bijzondere bijstand' van de lokale politie opgeleid zijn;
- 2) deze vorming op vandaag geïntegreerd is in de functionele opleiding van voormelde diensten;

- 3) er ondertussen ook meerdere politiemensen, die geen lid zijn van een 'gespecialiseerde eenheid', voormelde vorming hebben gevolgd;
- 4) er actueel een procedure wordt ontwikkeld ten behoeve van de lokale en federale politieambtenaren die moeten tussenkomen ten aanzien van onhandelbare personen naar aanleiding van hun reguliere taakuitvoering (in eerste lijn);
- 5) er op vandaag een beperkt aantal politiescholen voorzien of aangeven te zullen voorzien in de opleiding 'Tussenkomst in een beperkte ruimte met een bijzonder risico'. Tevens bestaat er in bepaalde politiescholen een aanbod van meer specifieke opleidingen, namelijk 'Omgaan met psychiatrische urgenties' en 'Gedwongen opname - overgaan tot collocatie'. Voormelde vormingen worden aangeboden onder de vorm van voortgezette opleiding;
- 6) er door de federale politie een aantal 'preventiefiches' werden ontwikkeld met als finaliteit de operationele medewerkers van de geïntegreerde politie te sensibiliseren onder andere aangaande politie-interventies die betrekking hebben op collocatie, geestelijke gezondheid, verplichte psychiatrische verzorging en personen in verwarde mentale toestand.

6.2 De aanbeveling m.b.t. excited delirium syndroom

49. De eerstelijnsdiensten zullen in principe het eerst en het meest geconfronteerd worden met een EDS-patiënt, wat betekent dat ze: 1) dit ziektebeeld moeten kennen en kunnen herkennen, 2) op de hoogte moeten zijn van wat dit syndroom in een menselijk lichaam kan teweegbrengen en 3) tevens moeten weten hoe ze daarmee moeten omgaan.

50. Op basis van de overgemaakte informatie kan het Vast Comité P concluderen dat:

- 1) de operationele leden van de 'gespecialiseerde steun en interventie' van de federale politie evenals de leden van de 'bijzondere bijstand' van de lokale politie hiertoe reeds zijn opgeleid en deze opleiding vervat zit in de functionele opleiding van voormelde speciale eenheden;
- 2) in 2018 de nood werd gevoeld om ook de eerstelijnsdiensten te vormen in deze problematiek en dat er in afwachting van een gevalideerd kader lokale multidisciplinaire initiatieven werden genomen via informatiesessies 'EDS: de goede reflex als eerstelijns politie';
- 3) het 'dossier-Chovanec' de ontwikkeling en de implementatie van de voortgezette opleiding 'EDS' heeft versneld;

- 4) de vorming, die tot stand kwam met medewerking van medici, uit drie fases bestaat waarvan de eerste module, zijnde 'de herkenning van het fenomeen en goede praktijken' (theorie) actueel wordt uitgerold;
- 5) de implementatie gebeurt op twee manieren: het voorzien van deze module in het lessenpakket voor de basisopleiding, wat evenwel nog niet in alle politiescholen het geval is, en het aanbieden van deze vorming onder de vorm van voortgezette opleiding;
- 6) er actueel nog twee andere modules worden uitgewerkt, namelijk 'de praktische aanpak' en 'de wenselijke aanpak van verwarde personen die dringende medische bijstand nodig hebben';
- 7) er in verschillende voortgezette opleidingen beperkt aandacht wordt besteed aan het fenomeen EDS;
- 8) er onder leiding van het SAT Binnenlandse Zaken een multidisciplinaire werkgroep 'opvang van personen die zich in een psychiatrische crisis-situatie bevinden' wordt opgericht om de ruimere problematiek van omgaan met 'verwarde personen' aan te pakken.

6.3 De ontwikkelde coördinatiemechanismen inzake opleidingen geweldsbeheersing

51. Er bestaat sedert 19 maart 2019 een gevalideerd coördinatiemechanisme inzake opleidingen geweldsbeheersing.
52. Alle erkende opleidingen worden geregistreerd en opgevolgd in de databank LUNA.
53. Het project GPI48 - Baseline, met als finaliteit een meer geharmoniseerd canvas voor te stellen voor de opleiding geweldsbeheersing binnen de basisopleiding, is momenteel in peerreview.
54. Daar waar tot op vandaag gewerkt wordt met thematische handboeken, die veelal op maat geschreven zijn van de opleiders geweldsbeheersing, is het de bedoeling om op termijn ook gebruik te maken van eenvormige fiches die permanent up-to-date zullen worden gehouden door het departement Geweldsbeheersing en Sport van de ANPA en via het kanaal van WikiPol altijd ter beschikking zullen zijn van alle leden van de GPI.

6.4 De R&D in het domein van de geweldsbeheersing

55. De geïntegreerde politie is thans geëvolueerd naar een "lerende organisatie" waar bottom-up wordt gewerkt en dit principe vertaalt zich onder meer in het (recent) gevalideerd coördinatiemechanisme inzake de opleidingen geweldsbeheersing.

56. Binnen de federale politie is er aandacht voor het verwerven en uiteindelijk het borgen van nationale en internationale kennis en goede praktijken in het domein van de geweldsbeheersing. Hiertoe worden verschillende bronnen aangewend: de digitale informatie, de deelname aan beurzen, de organisatie van stages en studiereizen, de deelname aan gemeenschappelijke oefeningen en trainingen of ervaringsuitwisselingen met de ons omringende landen en de investering in publiek-private samenwerking evenals met de academische wereld op het vlak van nieuwe technologieën en digitale trainingsvormen.

57. Het departement Geweldsbeheersing en Sport heeft een centrale rol te vervullen in de analyse van geweldsincidenten. Het gegeven dat het departement Geweldsbeheersing en Sport nog te veel de rol van coördinator dient waar te nemen en uit te voeren, gekoppeld aan het feit dat deze dienst nog steeds kampt met een personeelsdeficit, houdt in dat er op vandaag nog te weinig inhoudelijke invulling kan gegeven worden aan de specifieke taak van 'expert' geweldsbeheersing. Hieruit meent het Vast Comité P bijgevolg te kunnen besluiten dat deze situatie ook in zekere mate het in de praktijk brengen van de in het vorig randnummer vertolkte visie van de CG hypothekeert.

58. Met het oog op een verdere professionalisering van zijn 'kenniscentrum' heeft het departementshoofd Geweldsbeheersing en Sport zich onder meer als doel gesteld de informatie-uitwisseling binnen zijn expertisedomein verder te optimaliseren en te stroomlijnen. Hij heeft de ambitie om het destijds bestaande periodiek overleg met de AIG opnieuw op te starten. Na de inventarisatie van de 'actieve' specialisten geweldsbeheersing binnen de GPI, zal hij dit netwerk een nieuwe impuls geven door onder meer de in onbruik geraakte 'newsletter geweldsbeheersing' nieuw leven in te blazen.

59. Ondertussen werd ook de informatiestroom m.b.t. de meldingsplicht van 'veiligheidsincidenten die verband houden met het gebruik van een wapen en geweldfeiten door of tegen politieambtenaren' binnen de federale politie verfijnd.

60. De omzendbrief GPI 48 is niet meer aangepast aan de bestaande en/of binnen afzienbare tijd geïmplementeerde structuren, systemen en procedures²⁵.

.....

²⁵ De in het punt 5 van deze omzendbrief aangehaalde structuur, namelijk het Pedagogisch Comité en de Cel Gevaarsituaties (van de Directie van de Opleiding), is achterhaald en dient geactualiseerd conform de bepalingen opgenomen in de randnummers 28 en 29 van dit verslag. De algemene meldingsprocedure van incidenten en ongevallen, behandeld in het punt 6 van deze omzendbrief, kan worden verfijnd. Verder verdient het aanbeveling om het punt '1.4. De gevaarsituaties of potentieel gevaarlijke situaties' van deze omzendbrief aan te vullen met de vier courante situaties die werden gedefinieerd om tussen te komen ten aanzien van onhandelbare personen en in het randnummer 21 (vierde gedachtestreep) van dit verslag worden besproken. Aanvullend lijkt het zinvol om het project GPI48 - Baseline hierin te verwoorden.

6.5 De risicobeheersing van de aangeleerde technieken in het licht van restraint asphyxia

61. Het departementshoofd Geweldsbeheersing en Sport geeft aan dat de technieken en procedures die aangeleerd worden in het kader van de geweldsbeheersing inderdaad rekening houden met het fenomeen 'restraint asphyxia' en beklemtoont dat de problematiek van verstikking bijzondere aandacht genoot bij de ontwikkeling van de procedure 'EDS'.

62. Hij verzekert ons dat de bestaande (federale) handboeken en pedagogische ondersteuning hieromtrent up-to-date zijn.

63. Het departementshoofd Geweldsbeheersing en Sport besluit dat er reeds in 2009 discussies werden gevoerd m.b.t. de vasculaire halscontrole en dat de destijds gemaakte analyse, gebaseerd op een Canadese wetenschappelijke studie over politietechnieken, waaronder de "vascular neck restraint", opnieuw tegen het licht werd gehouden. Die studie toont aan dat men die greep instinctief uitvoert, maar als je die techniek niet aanleert, kunnen er ongelukken gebeuren. Vandaar dat deze techniek inderdaad nog steeds wordt onderricht in de basisopleiding, maar ook om te waarschuwen voor de gevaren.

7. Aanbevelingen

7.1 Voor de geïntegreerde politie en de politiescholen

7.1.1 Aangaande de opleidingen onhandelbare personen en EDS

64. Tussenkomen ten aanzien van een onhandelbare persoon en/of een EDS-patiënt impliceert werken in teamverband, gestoeld op een plan van aanpak dat ter plaatse moet opgesteld, gevalideerd en gecoördineerd worden.

Daar er binnen de GPI op vandaag overwegend leden van de speciale eenheden gevormd zijn in de erkende opleidingen 'Tussenkomen in een beperkte ruimte met bijzonder risico' en 'EDS' en deze *a priori* niet als eerste politiedienst geconfronteerd worden met deze problematiek(en), dringt er zich een bijzondere inspanning op naar de medewerkers die deel uitmaken van de eerstelijnsdiensten.

65. Aanbeveling 1

Het Vast Comité P beveelt aan dat er prioritair werk wordt gemaakt van het voltooiën van het opleidingsaanbod voor de eerstelijnsdiensten inzake de problematiek van onhandelbare personen (celprocedure - werken in een kleine ruimte).

66. Aanbeveling 2

Wat de problematiek inzake EDS betreft, beveelt het Vast Comité P aan dat:

- 1) *er gestaag verder wordt gewerkt aan de ontwikkeling en de uitrol van de twee overige modules EDS (modules 2 en 3);*
- 2) *de diverse politiescholen de module 1 zo spoedig mogelijk integreren in de basisopleiding;*
- 3) *de verschillende politiescholen, in samenspraak met de geïntegreerde politie, dringend een voortgezet opleidingstraject uitwerken ten behoeve van de eerstelijnsmedewerkers;*
- 4) *de (lokale) specialisten geweldsbeheersing deze problematiek integreren in hun trainingen geweldsbeheersing.*

67. Aanbeveling 3

Het Vast Comité P beveelt de politiechefs aan dat ze hun medewerkers blijvend sensibiliseren voor de problematiek van 'de tussenkomst in een beperkte ruimte met bijzonder risico', 'EDS' en 'restraint asphyxia' en bovendien hun interne richtlijnen m.b.t. aanhoudingen en opsluitingen actualiseren in functie van de inhoud van deze opleidingen en trainingen.

68. Aanbeveling 4

Het Vast Comité P beveelt aan om systematisch een OBP met dienst ter plaatse te sturen indien bij een tussenkomst de fysieke integriteit van een personeelslid of een burger in gevaar is.

Om op de plaats van de feiten de nodige professionele coördinatie en sturing op zich te kunnen nemen, lijkt het een evidentie dat deze politie-officier opgeleid en getraind is in de thema's 'de tussenkomst in een beperkte ruimte met bijzonder risico', 'EDS' en 'restraint asphyxia'.

69. Aanbeveling 5

Het Vast Comité P heeft zich niet gebogen over de inhoud van de verschillende lesmodules die in huidig rapport worden geciteerd en die worden onderricht in de basisopleiding dan wel onder de vorm van voortgezette opleiding en/of training worden aangeboden.

Het Vast Comité P beveelt wel aan dat erover gewaakt wordt dat de inhoud van deze opleidingen en trainingen maximaal in overeenstemming is met de theorie en de procedures opgenomen in de bestaande erkenningsdossiers.

Deze inspectieopdracht kan door de AIG worden uitgevoerd in overeenstemming met het artikel 5 van haar wet van 15 mei 2007 waarin expliciet staat opgenomen dat ze haar bevoegdheden uitoefent betreffende 'de evaluatie en de opleiding van het personeel'.

70. Aanbeveling 6

Het Vast Comité P beveelt aan om bij de verdere uitwerking van de gestructureerde multidisciplinaire aanpak 'opvang van personen die zich

in een psychische crisissituatie bevinden' (module 3) de nodige aandacht te besteden aan de wederzijdse informatiedoorstroming tussen de politie en de noodcentrales 112 bij de melding van incidenten waarbij medische bijstand vereist is, waaronder EDS.

71. Aanbeveling 7

Het Vast Comité P beveelt aan om, in samenspraak met de Nationale Raad voor Dringende Geneeskundige Hulpverlening, EDS mee op te nemen in de triageprotocollen van de "Belgische handleiding voor medische regulatie" die de noodcentrales 112 in staat stellen om de gepaste medische hulpverlening ter plaatse te sturen.

72. Aanbeveling 8

Het Vast Comité P beveelt aan om de toegankelijkheid van de opleiding EDS voor het personeel verbonden aan de noodcentrales 112 beter kenbaar te maken.

7.1.2 Aangaande R&D in het domein van de geweldsbeheersing

73. Aanbeveling 9

Het Vast Comité P beveelt aan dat de federale politie dringend de nodige initiatieven neemt zodat het departement Geweldsbeheersing en Sport de rol van 'kenniscentrum geweldsbeheersing' volwaardig kan invullen ten behoeve van de geïntegreerde politie.

7.2 Voor de minister van Binnenlandse Zaken

74. Aanbeveling 10

Het coördinatiemechanisme beschreven in de huidige omzendbrief GPI 48 is voorbijgestreefd en bepaalde terminologie stemt niet meer overeen met de realiteit. Het Vast Comité P beveelt bijgevolg aan om deze richtlijn op dat vlak te actualiseren en hierin ook een aantal vernieuwde inzichten en procedures op te nemen.

8. Opmerkingen na prelectuur van het ontwerpverslag

75. De Voorzitter van de VCLP brengt volgende aspecten (extra) onder de aandacht, die volgens het Vast Comité P waardevolle uitgangs- en/of discussiepunten betreffen ter (verdere) ontwikkeling van de diverse lopende en op stapel staande initiatieven (bijlage 1):

- Ø de module 'werken in een beperkte ruimte' moet geïntegreerd worden in de GPI 48;

- Ø de diverse aanbevelingen opgenomen in het ontwerpverslag van het Vast Comité P worden onderschreven, waaraan bepaalde nuances en/of bedenkingen werden toegevoegd:
 - Ø het belang om het departement Geweldsbeheersing en Sport te voorzien van voldoende personeel en middelen;
 - Ø het omgaan met kwetsbare personen moet de nodige aandacht krijgen in binnen de vormingen, de opleidingen en de trainingen van de politiemensen;
 - Ø de wenselijkheid om ook alle medewerkers 112 een opleiding 'persoon in crisis' te laten volgen;
 - Ø de noodzaak om de goedgekeurde coördinatiestructuur en -mechanismen (verder) te operationaliseren;
 - Ø een OBP beoordeelt persoonlijk zelf geval per geval en op basis van de aangereikte informatie beslist hij of zij of er ter plaatse wordt gegaan. Een systematisch plaatsbezoek wordt bijgevolg niet volledig onderschreven;
 - Ø het onderrichten van de OBP's inzake de inzet van de 'bijzondere bijstandsteams';
 - Ø de al dan niet wenselijkheid om bepaalde tot op vandaag toegepaste 'neutraliseringstechnieken' nog langer te behouden, waarbij gerefereerd wordt aan de halsomklemming;
 - Ø de gesolliciteerde zelfrapportering (zie randnummer 77), *in casu* de opvolging van bepaalde aanbevelingen, is geen wettelijke bevoegdheid of opdracht van de VCLP.
- 76. Uit de analyse van de verstrekte antwoorden blijkt dat de CG in zijn verslaggeving (bijlage 2):
 - Ø een aantal aspecten vermeldt die reeds in het ontwerpverslag stonden, dit, zoals hij zelf aanhaalt, ter verfijning of verduidelijking;
 - Ø extra informatie aanbrengt en dus hier en daar de destijds verstrekte inlichtingen actualiseert en dit voornamelijk in het licht van de voortgang van bepaalde lopende projecten;
 - Ø de geformuleerde conclusies en de aanbevelingen onderschrijft, waarbij hij zich engageert om:

Ø de aanbevelingen 5 tot en met 8 ter harte te nemen via de coördinatiestructuur en via de multidisciplinaire werkgroep;

Ø de aanbeveling 9 in de schoot van de federale politie te realiseren.

9. Opvolging van de aanbevelingen opgenomen in huidig verslag

77. Er wordt aan de geïntegreerde politie gevraagd om, 6 maanden na datum van het publiek maken van dit rapport, een zelfevaluatie op te maken die in het bijzonder betrekking heeft op de mate van realisatie van de aanbevelingen 1, 2, 6, 7, 8 en 9 en het resultaat hiervan over te maken aan het Vast Comité P.

10. Afkortingen

AHINP	Aspirant-hoofdinspecteur van politie
AIG	Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie
ANPA	Académie Nationale de Police/Nationale Politieacademie
CC GPI	Coördinatiecomité van de Geïntegreerde Politie
CG	Commissaris-generaal van de federale politie
CIC	Communicatie- en Informatiecentrum
CSD	Coördinatie- en Steundienst
DGA	Algemene directie van de bestuurlijke politie
DirCo	Bestuurlijk directeur-coördinator
DRP	Directie van het Personeel
DSU	Centrale directie van de Speciale Eenheden
EDS	Excited Delirium Syndroom
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
FOD	Federale overheidsdienst
GPI	Geïntegreerde politie/Police intégrée
MUG	Mobiele urgentiegroep
OBP	Officier van bestuurlijke politie
PMU	Psychisch-Medische Urgenties
R&D	Research and Development
ReTex	Return of Experience
SAT	Administratief en Technisch Secretariaat
VCLP	Vaste Commissie van de lokale politie
VRT	Virtual Reality Training

Bijlage 1: Beschouwingen Voorzitter VCLP op het ontwerp van eindverslag

Lokale Politie
Vaste Commissie van de Lokale Politie
Vast Secretariaat

Waterloolaan
1000 Brussel
Tel. 02 557 35

Comité van Toezicht op de Politiediensten
Mevrouw Kathleen Stinckens
Voorzitter

Leuvenseweg 48/7
1000

Brussel 2021-06-08

Uw bericht van	25 mei 2021	Dossierbeheerder	ICP Paul Spaens
Uw kenmerk:	C/2020/003038/01 – stuk	Telefoon	02/557.33.96
Timei	2021-005722/0/01/fn	E-mail	Paul.spaens@police.bel
Ons kenmerk :			

Onderwerp : *Onderzoek van bepaalde aanbevelingen opgenomen in het toezichtonderzoek "Eenheden van gespecialiseerde interventie"*

Mevrouw de Voorzitter,

Het Dagelijks Bestuur van de Vaste Commissie van de Lokale Politie heeft op 08 juni kennisgenomen van uw hoger vermeld onderzoeksrapport.

We danken u voor de prelectuur van dit verslag en de mogelijkheid tot het formuleren van bemerkingen.

In de geest van de GPI 81 wordt de bijzondere bijstand verzekerd binnen de basispolitiezorg. Het betreft dus geen "gespecialiseerde" politiezorg. Dit basisinzicht is fundamenteel in functie van de inzet van de personeelsleden, hun competenties en ook de logistieke aspecten. Het ontwerprapport, inclusief de titel, kan een aanzet zijn tot een correct inzicht en correcte conceptie.

De wijze waarop de bijzondere bijstand binnen een lokale politiezone wordt georganiseerd, kan op verschillende manieren gebeuren. De meest expliciete vorm betreft het voorzien van een aantal specifiek GPI-81-opgeleide personeelsleden. De initiële implementatie van de GPI 81 heeft zich echter toegespitst op de politiezones die eertijds door het Comité P werden gedetecteerd als zones die een 'speciale interventiedienst' in hun organisatie voorzagen, wat de concrete articulatie ervan ook was. Dit heeft tot gevolg gehad dat de eerstelijnsdiensten niet in zicht kwamen en ook geen toegang kregen tot modules zoals "werken in een beperkte ruimte". Het inzicht groeit algemeen dat deze module best wordt geïntegreerd in het curriculum van de GPI 48. Het project "baseline" is naar benadering, inhoud en uitwerking te onderschrijven.

De aangeduide leemte bij de implementatie van de GPI 81 heeft ertoe geleid dat ook de korpsschefs die geen "eenheid bijzondere bijstand" in hun politiezone hebben, deel uitmaken van de VCLP- denktank GPI 81.

De interdepartementale werkgroep waar de VCLP reeds lange tijd op heeft aangedrongen, is van start gegaan. O.l.v. DG P. Willekens (FOD Bi Za, Veiligheid en Preventie) worden nu bilaterale gesprekken gevoerd in voorbereiding van een tweede algemene vergadering op 30 juni 2021. Er wordt ingezet op het verwerven van wederzijds inzicht in de

finaliteit en werkingsprincipes van de verschillende betrokken actoren. Vervolgens zal vanuit een procesmatige benadering gewerkt worden in functie van gezamenlijke afspraken met het oog op een nationale interdisciplinaire richtlijn zodat het opstellen van een concreet plan van aanpak "motorkapoverleg", of uw aanbevelingen vlot kan verlopen.

Binnen ANPA is een COP met diverse werkgroepen in verschillende perspectieven van start gegaan. Een omschrijving van "een persoon in crisis" is telkens het uitgangspunt van de werkzaamheden en zet aan tot het concreet bepalen van de limieten van de competenties van alle actoren die tussenkomen.

Het Dagelijks Bestuur onderschrijft de aanbevelingen maar formuleert bijkomend een aantal aandachtspunten.

De verantwoordelijkheden, bevoegdheden en activiteiten die aan de voormalige Cel 'gevaarsituaties' waren toegewezen, zijn overgedragen aan de leerstoel "sport en geweldbeheersing" binnen ANPA. Het promoten van deze leerstoel als kenniscentrum voor de GPI zal moeten gepaard gaan met effectieve investeringen in mensen en middelen, en met het herbekijken van de opdrachten die in 2014 aan de leerstoel ongewild zijn toegewezen, zo niet blijft de aanbeveling dode letter.

Hetzelfde moet gezegd worden wat betreft de melding en de analyse van de geweldsincidenten. Het recent voorgestelde meldingsformulier is door de leden lokale politie binnen het strategische platform als niet-gebruiksvriendelijk geëvalueerd. Een goede analyse met daaraan gekoppeld actiegericht, betekenisvolle adviezen vraagt daarenboven middelen.

Vanuit een algemene benadering van de competentieontwikkeling van de medewerkers moet het omgaan van kwetsbare personen de nodige aandacht krijgen in alle basisopleidingen (niet enkel in functie van het "herkennen" van syndromen). De politieorganisatie dient maximaal in te zetten op het voorkomen van het "ontmenselijken" van mensen, ook al zijn die onhandelbaar. Dit vraagt een aangepaste vorming naar beeldvorming en attitude, ook communicatieve vaardigheden.

Voor genoemd aspect dient een miskenbare centrale plaats te krijgen bij het vormings-, opleidings- en trainingsgebeuren van de specialisten inzake het gebruik van dwang- en geweld(-beheersing). Een optimale en intelligente organisatie van het vormings-, opleidings- en trainingsgebeuren dient echter rekening te houden met het dagelijks beheer van de politiediensten, hun noden en dagelijkse verantwoordelijkheden.

Het is aan te bevelen dat de personeelsleden 112 een gelijkaardige opleiding 'persoon in crisis', al dan niet EDS, zouden volgen zoals die van de politiemedewerkers. (herkenning van symptomen en de lichamelijke- en geestelijke processen die aan de basis liggen).

De organisatie, de werking en de procedures van de verschillende actoren is ook een aspect dat in de opleidingen moet worden geïntegreerd. Op die wijze wordt de procesmatige benadering gestimuleerd van de activiteiten en ambtsplichten die door de verschillende actoren moeten worden gesteld bij gezamenlijke tussenkomsten in al hun fasen (voorbereiding, uitvoering, nazorg en opvolging). Bijzondere aandacht moet gaan naar de informatie-uitwisseling, het gedeeld beroepsgeheim en de middelen.

De goedgekeurde coördinatiestructuur en -mechanismen dienen in functie van een dynamisch gebeuren te worden geoptimaliseerd door het precies vastleggen van de verantwoordelijkheden en opdrachten van de verschillende betrokken actoren bij de beheerstructuur van het domein. Hierbij dienen ook de communicatielijnen te worden vastgelegd, onverlet het huishoudelijk reglement waarin belangrijke actoren zijn vermeld.

Er moet onderstreept worden dat bij de tussenkomst van een team "bijzondere bijstand", hun eigen teamchef de leiding heeft binnen het PITIP-perspectief, en niet de officier van bestuurlijke politie.

Wat betreft de tussenkomst van een DBP is een algemene instructie niet raadzaam. Bij het vermoeden dat de persoon bv. EDS heeft, worden onmiddellijk de hulpdiensten verwittigd, waarna de officier van bestuurlijke politie omstandig in kennis wordt gesteld. De officier van bestuurlijke politie zal op basis van onder meer deze informatie, de situatie persoonlijk beoordelen, zich in functie van de omstandigheden ter plaatse begeven en de te verrichten (navolgende) ambtsplichten coördineren en al dan niet zelf uitvoeren. Dit is, inclusief het verzorgen van de noodzakelijke informatiedoorstroming, juist en volledig, aan de hand van de beschikbare, meest effectieve manieren en middelen. Fundamentele aandachtspunten zijn de integriteit van personen en de bestuurlijke aanhouding in functie van bevestiging en opvolging van het verloop. Dit is het geval van extreem gebruik van geweld al dan niet bij "personen in crisis" zoals personen die EDS vertonen.

Als aangenomen werkdefinitie binnen het CCGPI, betreft "een persoon in crisis" in deze context "een persoon die verkeert in een psycho-medische toestand die, in hoedanig van houding, handelingen en gedragingen, een onmiddellijk

gevaar betekent voor zijn veiligheid en die van anderen. Een professionele medische hulpverlening en zorgverstrekking duldt geen uitstel, is m.a.w. dringend, en dit onverminderd de mogelijke achtergrond of oorzaak. De beoordeling van de gevaarsituatie door niet-professioneel medisch geschoolde intervenanten, zoals politiemensen, geschiedt op basis van waar te nemen gedragingen en handelingen, als ook lichamelijke aspecten en de wijze van communiceren.”

De herhaaldelijk vraag van de VCLP-denktank GPI 81 om de personen die bekleed zijn met de hoedanigheid van officier bestuurlijke politie onderricht te geven over de inzet van een team “bijzondere bijstand”, bleef tot op heden onbeantwoord.

Waar gesproken wordt over neutraliseringstechnieken is het aan te bevelen om na te gaan of sommige technieken zoals de neklem nog kunnen worden toegelaten, zelfs al wordt bij de opleidingen expliciet gewezen op de risico's bij het mogelijks gebruik. Alternatieven en wetenschappelijke argumenten, maar ook aspecten in functie van menswaardige behandeling van (onhandelbare) personen, kunnen het debat voeden. Gebeurtenissen hebben aangetoond dat de tijd rijp is om dit bespreekbaar te maken. Wachten totdat fatale gebeurtenissen zich afspelen lijkt geen goede optie.

Het moet worden onderschreven dat de korpschefs van verschillende lokale politiekorpsen het niet hebben nagelaten om, voordat de recente incidenten plaats vonden, op basis van de nood ervaren sinds 2010, intern reeds verschillende jaren een aanzet gaven tot de ontwikkelingen die zich nu op “kruissnelheid” lijken voor te doen.

Tot slot moet erop gewezen worden dat de opvolging van aanbevelingen, zoals gestipuleerd in het punt 76, geen wettelijke bevoegdheid en opdracht is van de VCLP.

Met de meeste hoogachting,

1 HCP Patrick De Munter
Vast Secretaris

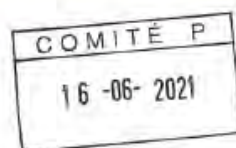
1 HCP Nicholas Paelfinck
Korpschef Voorzitter

Bijlage 2: Beschouwingen CG op het ontwerp van eindverslag

Federale Politie
COMMISSARIAAT-GENERAAL

Kroonlaan 145A
1050 BRUSSEL
Tel. 02 227 51 46

Aan mevrouw Kathleen Stinckens

Voorzitter

Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten
Leuvenseweg, 48/7
1000 BRUSSEL

Brussel,

09 JUNI 2021

Ons kenmerk	CG-2021/2910	Uw correspondent	HCP-Jur Alwin LOX
Uw bericht van	25 mei 2021	Telefoon	02 227 51 40
Uw kenmerk	Dossier C/2020/003038 Stuk 2021-005722/O/01/fp	E-mail	Alwin.Lox@police.belgium.eu

Onderwerp : Ontwerpverslag over het "opvolgingsonderzoek van bepaalde aanbevelingen opgenomen in het toezichtsonderzoek 'eenheden van gespecialiseerde interventie'" - prelectuur.

Mevrouw de voorzitter,

Uw brief van 25 mei 2021 in verband met het in referte vermelde onderwerp, heb ik in goede orde ontvangen en genoot mijn bijzondere aandacht.

Gelieve hierna onze opmerkingen te willen vinden met het oog op een verfijning en of extra duiding.

Voor de eenvoud van lezing hernemen we dezelfde nummering van het ontwerpverslag :

- Punt 1 tot en met 5.1. : geen opmerkingen
- Punt 5.2. de aanbeveling met betrekking tot het excited delirium syndroom (EDS)

Nadat in augustus 2020 beelden opdoken van het politieoptreden in een cel op de luchthaven van Charleroi (in de zaak-Chovanec), heeft het hoog overlegcomité (HOC), in zijn hoedanigheid van Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, zo snel mogelijk preventiemaatregelen genomen.

Het eerste initiatief dat werd in plaats gesteld was een hulpmiddel voor de mensen op het terrein om de belangrijkste kenmerken van EDS te herkennen en waarbij de interventieprincipes werden heromomen (de do's en don'ts).

Dit hulpmiddel kreeg de vorm van een preventiefiche, die werd uitgewerkt in samenspraak met de preventieadviseur-arbeidsarts dr. Saelemaekers en spoedarts dr. Wynsberghe.

Deze preventiefiche werd inhoudelijk besproken tijdens de vergaderingen van het HOC van 09 september en 16 september 2020. De fiche werd, na 4 positieve adviezen van alle vakorganisaties, op 21 september 2020 uitgevaardigd. Een volgende stap was de gedetailleerdere uitwerking in 3 lesmodules.

Ongeveer gelijktijdig, eind september, vond een eerste overleg plaats tussen de verschillende kabinetten (Binnenlandse Zaken, Justitie en Volksgezondheid) en de politie om een gezamenlijke aanpak via een multidisciplinair coördinatieorgaan in te richten. In dit multidisciplinaire orgaan worden praktische aspecten besproken zoals bijvoorbeeld de nood om de instructies aan eerstelijns politie en de triageprotocollen 112 op elkaar af te stemmen. Er vonden dit jaar reeds 2 overlegmomenten plaats, op 27 februari en 27 april.

Voor het aspect module 2 EDS (praktische aanpak) is het zo dat het desbetreffende erkenningsdossier (EDA 7560) en bijhorende pedagogische ondersteuning, inclusief de beslissingsmatrix, op het HOC van 21 april 2021 werd gevalideerd. De implementatie aan de hand van een train-the-trainer-systeem staat gepland voor september 2021.

- Punt 5.3. "de ontwikkelde coördinatiemechanismen inzake opleidingen geweldsbeheersing"

In 2018 kreeg de Federale Politie de opdracht van de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken om, in samenspraak met de Vast Commissie voor de Lokale Politie (VCLP), een actieplan te ontwikkelen om de adequate en uniforme toepassing van geweldbeheersing door personeelsleden van de Geïntegreerde Politie te bevorderen.

Deze opdracht kwam er naar aanleiding van een tussentijds verslag over het onderzoek "Opleiding en training in geweldbeheersing voor de personeelsleden van het operationeel kader van de Federale en de Lokale Politie" van de Algemene inspectie van de Federale Politie en van de Lokale Politie (AIG).

Een van de acties hernomen in dit plan, beoogde de ontwikkeling van een beheerstructuur die voorziet in een strategisch, tactisch en operationeel niveau.

Het strategisch platform geweldbeheersing geeft invulling aan het strategische niveau van de beheerstructuur en kreeg als opdracht om:

- te waken over de uniformiteit van richtlijnen, procedures, opleidingen en trainingen in geweldbeheersing,
de conformiteit te garanderen met de behoeften en noden op het terrein en met de visie en beleidslijnen van de politieorganisatie.

Bij de start van het kalenderjaar wordt een jaarplanning opgesteld met de prioritair te behandelen thema's. De jaarplanning alsook elke richtlijn, procedure, opleiding en training in het raam van geweldbeheersing wordt gevalideerd en bekrachtigd door het Coördinatiecomité van de Geïntegreerde Politie.

Met betrekking tot de coördinatie van de politieopleidingen is het bovendien zo dat in het kader van de optimalisatie van de Federale Politie in 2015 verschillende directies en diensten werden hernoemd of geheroriënteerd. Dit was ook het geval voor de Directie van de Opleidingen en de cel Gevaarsituaties. Sinds deze reorganisatie wordt de coördinatie van de politieopleidingen waargenomen door thematiekcoördinatoren die zetelen in technische comités.

Deze technisch comités geweldbeheersing maken deel uit van de hierboven vermelde beheerstructuur. Deze comités vormen het operationeel niveau en staan in voor de uitwerking van type erkenningsdossiers, handboeken en instructiefiches. Deze technisch comités kunnen zich hiervoor laten bijstaan door ad hoc werkgroepen en praktijkgemeenschappen (Community of Practises).

- Punt 5.4 tot 5.6 : geen opmerkingen

- Punt 6 : conclusies : geen opmerkingen.

- Punt 7 : de aanbevelingen :

Ik onderschrijf volledig de aanbevelingen met betrekking tot het verder gestaag voltooiën van het opleidingsaanbod voor de eerstelijnsdiensten inzake de problematiek van onhandelbare personen, zowel op het vlak van de ontwikkeling en de uitrol van de modules 2 en 3 EDS, de integratie van de module 1 in de basisopleiding en het aanbieden van de voortgezette opleiding evenals het hernemen van de problematiek in de reguliere trainingen GPI 48.

Ook het blijvend sensibiliseren en actualiseren van de bestaande richtlijnen met betrekking tot aanhoudingen en opsluitingen in lijn met de inhoud van de voormelde opleidingen en trainingen is een vaststaand gegeven voor elke leidinggevende.

Met betrekking tot de vierde aanbeveling – systematisch een OBP met dienst ter plaatse te sturen – herbevestig ik dat deze procedure voor wat de Federale Politie betreft, reeds van toepassing is. Het is eveneens zo dat de betrokken politieofficieren hiertoe de nodige opleidingen en trainingen dienen te volgen.

De navolgende aanbevelingen (van 5 tot 8) inzake de overeenstemming tussen opleidingen en trainingen en de bestaande erkenningsdossiers, de aandacht die dient besteed te worden aan een optimale informatiedoorstroming tussen de politie en de noodcentrales en de toegankelijkheid van de opleiding EDS voor het personeel verbonden

aan de noodcentrales zullen ter harte worden genomen via de coördinatiestructuur en via de multidisciplinaire werkgroep.

Voor de negende aanbeveling zal ik niet nalaten om de nodige impulsen te geven aan de directrice-generaal a.i. DGR om hiertoe de nodige initiatieven te nemen.

Met bijzondere hoogachting,

Eerste Hoofdcommissaris Marc DE MESMAEKER
Commissaris-generaal